

ABECEDA POMORSKEGA PRAVA IN ZAČASNA ZAUSTAVITEV LADJE (ABECEDA POMORSKOG PRAVA I PRIVREMENO ZAUSTAVLJANJE BRODA)¹

**Marko Pavliha
Mitja Grbec**

Ljubljana, 2002., 283 str., Izdavač: “Gyrus”, Ljubljana

U izdanju ljubljanskog “Gyruša” objavljena je knjiga “Abeceda pomorskoga prava in začasna zaustavitev ladje” (“Abeceda pomorskog prava i privremeno zaustavljanje broda”). Autori knjige su prof. dr. sc. Marko Pavliha, predstojnik Katedre za pomorsko i prometno pravo Fakulteta za pomorstvo i promet u Portorožu (Slovenija) i mr. sc. Mitja Grbec, asistent na istoj katedri.

Knjiga je podijeljena u tri dijela. U prvome dijelu “Abeceda pomorskog prava” definira se pojam pomorskoga prava i ukazuje na razlike između pomorskoga prava i međunarodnog prava mora. Daje se povijesni pregled razvitka ove grane prava na međunarodnoj razini ali i u Sloveniji. Slijedi sažeti prikaz odredaba novog Pomorskog zakonika Republike Slovenije koji je stupio na snagu 12. svibnja 2001. U tu svrhu se iznose osnovna rješenja svakog od jedanaest dijelova koji čine ovaj zakonski propis (Prvi dio: Zajedničke odredbe i suverenost Republike Slovenije, Drugi dio: Sigurnost plovidbe, Treći dio: Državna pripadnost, identifikacija i upis broda, Četvrti dio: Stvarna prava na brodovima, Peti dio: Brodar, Šesti dio: Pomorski ugovori, Sedmi dio: Plovidbene nezgode, Osmi dio: Ovrha i osiguranje na brodovima, Deveti dio: Sukobi zakona, Deseti dio: Prekršaji te Jedanaesti dio: Prelazne i završne odredbe). Uvažavajući odredbe prvoga dijela koje su pretežito javnopravne prirode, pisci ističu da Pomorski zakonik predstavlja prvi cjelovit i sustavan kodeks pomorskoga prava na području Slovenije. Do njegova stupanja na snagu u Sloveniji se primjenjivao Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi kao preuzeti propis bivše SFRJ.

Pisci posebno naglašavaju činjenicu da se pri izradi Pomorskog zakonika posebna pažnja posvetila najnovijem razvitku pomorskog prava na međunarodnoj razini, odnosno usklađivanju zakonskih rješenja pojedinih pitanja s rješenjima općeprihvaćenih suvremenih međunarodnih konvencija.

Drugi dio nosi naziv “Kako zaustaviti brod”. U ovome dijelu obrađuje se privremena mjera zaustavljanja broda kojom sud, na prijedlog vjerovnika a radi osiguranja

¹ Ovaj prikaz objavljen je u *Zborniku Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 53, br. 5 (2003) str. 1355.-1357.

njegove pomorske tražbine, određenome brodu (koji je u pravilu u vlasništvu dužnika) zabranjuje napuštanje luke u kojoj se nalazi. Navode se međunarodni i unutrašnji pravni izvori koji uređuju ovu vrlo složenu i važnu materiju te se ukazuje na njihov međusobni odnos. Potom se analiziraju odredbe relevantnih međunarodnih konvencija. Prvenstveno se proučava *Međunarodna konvencija o privremenom zaustavljanju pomorskih brodova iz 1952.* čija je stranka i Republika Slovenija. Podrobno se razmatraju konvencijska rješenja svakog pojedinog pitanja vezanog uz privremeno zaustavljanje broda kao što su polje primjene Konvencije iz 1952., tražbine za koje je dopušteno privremeno zaustavljanje, brodovi čije je privremeno zaustavljanje dopušteno, sudska nadležnost za određivanje zaustavljanja, pretpostavke za određivanje osiguranja, postupak predlaganja, odlučivanja i provedbe zaustavljanja, polaganje osiguranja u postupku privremenog zaustavljanja, odgovornost za protupravno zaustavljanje itd. Posebno se elaborira materija “proboja pravne osobnosti” u kontekstu privremenog zaustavljanja broda.

Potom se pažljivo analiziraju odredbe *Međunarodne konvencije o zaustavljanju brodova, iz 1999.*, koja još nije stupila na snagu. Naglašavaju se razlike između ove konvencije i Konvencije iz 1952. Ističu se prednosti i nedostaci teksta nove Konvencije iz 1999.

Govoreći o uređenju pitanja privremenog zaustavljanja broda u slovenskom Pomorskom zakoniku, ukazuje se da je ono u najvećoj mjeri koncipirano po uzoru na Konvenciju iz 1952. Međutim, popis tražbina radi kojih je zaustavljanje dopušteno proširen je po uzoru na rješenje Konvencije iz 1999. U tom smislu je Slovenija jedna od prvih zemalja koja je svoje zakonsko rješenje toga pitanja uskladila s rješenjem spomenute konvencije.

Pisci upozoravaju da, kada se želi privremeno zaustaviti brod u Sloveniji, od najveće važnosti je uočiti razliku između: a) brodova koji viju zastavu države ugovarateljice Konvencije iz 1952. (koji mogu biti zaustavljeni samo radi tražbina navedenih u toj konvenciji); b) brodova koji viju zastavu država koje nisu ugovarateljice Konvencije iz 1952. ali udovoljavaju uvjetu reciprociteta jer na isti način postupaju sa slovenskim brodovima (brodovi tih država mogu biti zaustavljeni samo radi tražbina navedenih u Pomorskom zakoniku); i c) brodova koji viju zastavu država koji nisu ugovarateljice Konvencije iz 1952. i koje ne ispunjavaju uvjet reciprociteta (ti brodovi mogu biti zaustavljeni za bilo koju tražbinu).

Ukazuje se na način na koji je u Pomorskom zakoniku riješeno pitanje dostave rješenja o zaustavljanju. Radi se o vrlo osjetljivom pitanju zbog kratkoće vremena boravka broda u luci u kojoj ga se želi zaustaviti. Stoga dostavljanje rješenja mora biti brzo obavljeno. U tu svrhu članak 958. Pomorskog zakonika propisuje da se rješenje o zaustavljanju radi osiguranja pomorske tražbine (uključujući i tražbine s naslova štete zbog onečišćenja morskog okoliša) dostavlja zapovjedniku broda. Ako

zapovjednik odbije primiti rješenje, ono se pričvršćuje za oplatu broda koji se zaustavlja, stavlja na oglasnu ploču Uprave za pomorstvo i na oglasnu ploču suda koji ga je donio te se tada smatra dostavljenim. Pisci naglašavaju da pri izradi konačnog teksta Pomorskog zakonika nije prihvaćen prijedlog prema kojem bi se u prijedlogu za zaustavljanje kao protivnik osiguranja naveo sam brod koji se želi zaustaviti. Slijedom toga u Sloveniji postupak privremenog zaustavljanja i nadalje nije moguće pokrenuti kao postupak *in rem*, kao što je slučaj u zemljama anglosaksonskog pravnog kruga.

Naglašava se i specifičnost slučaja kada se zaustavlja brod na koji se tražbina odnosi a za tu tražbinu nije odgovoran vlasnik toga broda. Prema rješenju Pomorskog zakonika, privremeno zaustavljanje toga broda je dopušteno. Međutim, pisci upozoravaju da se taj brod neće moći prodati u kasnijem eventualnom ovršnom postupku jer se ovrha može provesti isključivo na brodu čiji je vlasnik dužnik, odnosno ovršenik.

Treći dio knjige - "Prilozi" sadržava tekstove međunarodnih ugovora te odabranih domaćih i stranih zakonskih tekstova relevantnih za materiju privremenog zaustavljanja broda (prikazane su i odgovarajuće odredbe Pomorskog zakonika Republike Hrvatske). Priloženi su i primjeri prijedloga za donošenje rješenja o privremenom zaustavljanju kao i primjeri samih rješenja.

Na kraju knjige nalazi se opsežno stvarno kazalo koje uključuje 287 obrađeni pojam. Dodatnu vrijednost predstavlja i uvodni sažetak na engleskom jeziku.

Knjiga "Abeceda pomorskog prava i privremeno zaustavljanje broda" pisana je jasno i pravno precizno. Namijenjena je prvenstveno sucima, odvjetnicima, špediterima, pomorskim agentima, osigurateljima i svima drugima koji se u praksi susreću sa složenim problemima vezanim uz privremeno zaustavljanje brodova i pomorsko pravo uopće. Uvjereni smo da će ovo vrlo značajno djelo poslužiti i kao koristan priručnik pomorskopravnim teoretičarima. Svesrdno ga preporučujemo i čitateljima u Hrvatskoj jer predstavlja iznimno kvalitetan izvor saznanja o uređenju pitanja privremenog zaustavljanja broda kako u nama bliskom slovenskom pravu, tako i na međunarodnoj razini.

Dr. sc. Jasenko Marin, viši asistent

Jadranski zavod HAZU

Summary:

Marko Pavliha, Mitja Grbec: Abeceda pomorskega prava in začasna zaustavitev ladje (The "ABC" of Maritime Law and Arrest of Ship in Slovenia)

"Gyrus", Ljubljana, 2002, 283 pages

This book is divided into three parts:

Part I - The "ABC" of Maritime Law". This part begins with the explanation of the notion, purpose and historical development of maritime law. It continues with analyses of the new Maritime Code of the Republic of Slovenia, which entered into force on 2001. The Maritime Code regulates all areas of admiralty law, including law of the sea, safety at sea, registration of ships, liens and mortgages, contracts, liabilities, collisions, salvage, general average, conflict of laws, etc.

*Part II - "How to Arrest a Ship". The authors paid attention to the rules of the 1952 Arrest Convention (which is ratified by Slovenia) and of 1999 Arrest Convention. They particularly analyse internal Slovenian laws regulating ship arrest - the Maritime Code and the Enforcement and Security Act. The first is a *lex specialis* governing maritime matters, whereas the latter applies in proceedings which are not specifically concerned with ships but may be applied to ships under the general law.*

All important questions related to this topic are exhaustively elaborated, such as the court jurisdiction in arrest proceedings, claims for which arrest may be requested, ships which can be arrested, problem of providing a bail or security, wrongful arrest etc.

Part III - "Appendixes". This part contains texts of international conventions and internal acts regulating arrest of ships. Various examples of arrest applications and court orders are also included.

The book is written clearly and concisely. It is a valuable work in the field of maritime law. We recommend it to everyone who has a practical or academic interest in this important subject.